

### Dagmar Mørk Jensen (RV):

Når man gennemlæser materialet vedrørende udviklingen i bekæmpelsen af narkotikamisbrug, rejser der sig uvilkårligt en hel del spørgsmål hos én: hvorfor bliver folk narkomaner? Hvad ved vi om, hvad der sker med ofrene? Hvad er det lykkedes at gøre, og hvad kunne der gøres?

Når situationen kan gøre én yderst deprimeret, skyldes det ikke, at man ikke har forsøgt. Tværtimod er der brugt mange kræfter og megen god vilje, men har man nu også grebet sagen rigtigt an? Hvor meget af ansvaret er og skal være samfundets, og i hvor høj grad bliver det folks »egen sag«? Det må være meget afhængigt af, om der er tale om en regulær sygdom eller »kun« svage karakterer.

Ingen, der har set ofrene på nært hold, er vist i stand til at se så køligt og fornuftsbetonet på problemet. Tværtimod, jo nærmere man er på det, jo mere sandsynligt er det, at der går panik i én og man griber til kortsigtede løsninger, som oftest slet ikke nogen løsning er.

Er der da tale om en sygdom? Formentlig ja, men måske lige så meget i samfundet som hos den enkelte. Man kunne spørge sig selv: hvor mange er gået ned på det chok, der sker ved sammenstødet mellem de ideelle opdragelsesmetoder, som vi alle hylder, og den barske virkelighed, vi har skabt?

Man vil også gerne vide, hvilke eksperter der har ret: de, der hævder, at hash er uskyldigt, omtrent som tobak – nu er det ganske vist et spørgsmål, om man ville betragte tobak som uskadelig, hvis det var et nyt stof, der kom frem på markedet i dag – eller de, der hævder, at hash er starten på en karriere mod hårde stoffer, i hvert fald for en væsentlig part. Ingen af os er vel heller i tvivl om, hvor stor rolle sociale og familiemæssige forhold spiller, og det er klart, at vi på de områder kan og bør gøre noget.

Men det er jo mest på det forebyggende område, det virker. Det hjælper sikkert ikke dem, der er blevet ofre. I hvert fald er opgaven så blevet så stor, at den enkelte familie ikke kan klare den alene. Det betyder ikke, at vi skal overse den forebyggende del, tværtimod. Der må intenst samarbejde til mellem hjem, skoler, læger, politi og sociale myndig-

heder, ikke mindst dem, der har den daglige kontakt til de truede grupper.

Men hvad så, når skaden er sket eller er i færd med at ske? Straks står man over for et valg: skal der være frivillig eller tvangsmæssig behandling? Frivillig, siger vi alle sammen, men bruger vi det undertiden som en sovepude, så der ikke bliver gjort noget, før misbruget er for godt i gang? Det er jo ikke akkurat mit bord, hvis min nabos søn er på vej ud i uføret. Eller er det? Det kunne måske hænde, at jeg bedre kunne snakke med ham og han med mig end med sine forældre.

Måske skulle vi ikke altid være så bange for at indoktrinere. Hvad er i øvrigt frivilligt, når man først er afhængig af noget? Dermed være ikke sagt, at man skal tvangsbehandle folk, men at man nok skulle ofre lidt mere tid på den menneskelige kontakt, også selv om man ikke er direkte forpligtet.

Dernæst er der det, at selve afrustningen ikke er hovedproblemet. Det er for så vidt en teknisk sag, når man først har fået klienten motiveret. Men skal behandlingen have nogen mening, begynder den først for alvor, når livet skal til at begynde igen. Har vi så den tolerance, den tillid, der skal til for at hjælpe de mennesker i gang igen? Er vi villige til at give plads for en kollega, der vil prøve igen, selv om vi ved, han har svigtet nogle gange? Selv om vi ved, at han ikke kan svare helt til forventningerne i første omgang, er vi så villige til at dele noget af vor sjælelige balance med vedkommende?

Hvad gør vi ved dem, der er kommet så langt, at kriminalitet har ført dem i fængsel? Er vi klar til at slække på vore idealer med hensyn til liberale forhold i fængslerne for at skåne narkomaner og truede for de fristelser, vi ved de ikke kan stå for? Er vi også parat til at tage det ubehag og den tid, det koster at have et strengere toldeftersyn? Vil vi ofre det kvarter, det koster at bistå politi og toldvæsen i den væsentligste af alle kampe i den forbindelse, kampen for at undgå, at stofferne kommer ind i landet, og for at afsløre bagmændene, der uden nogen form for samvittighed optræder som dødens købmænd?

Til sidst det måske allersværeste spørgsmål: hvad gør vi ved dem, der er så hårdt angrebet, at de hverken har vilje eller kræfter til at prøve på at blive stoffri? Giver vi dem bare metadon? Mange af fagfolkene med den største erfaring siger nej. De mener ikke,